

Kirkens UNDERVISNING

1
1994

TEMA:
*Evigt liv eller
sjælevandring*



En tålsom Folkekirke?

Vorherre har også brug for kætterne til at være en rensende skærsild for de troende! Sådan skal den engelske forfatter og filosof, John Milton, engang have sagt i en tale til det engelske parlament.

Nu er det selvfølgelig et spørgsmål, hvorvidt ordet „kætter“ er en anvendelig betegnelse for medlemmer af nyreligiøse samfund.

Men sagen fra Andreas sogn i København og udelukkelsen fra folkekirken af en 22-årig pige, der var blevet medlem af Moonbevægelsen har rejst en debat, om hvorvidt vi i folkekirken overhovedet kan foretage udmeldelser. Er kirken nu ved at blive en foreningskirke, hvor man ikke bare skal have medlemskortet i orden, men også i ét og alt skal kunne dele de andres mening? Er det vores folkekirkebegreb, der er ved at komme i fare? Det dur imidlertid ikke at stille de to begreber, folkekirke og foreningskirke op som alternativer. Gennem gudstjeneste og undervisning mindes vi som døbte bestandig om, hvem vi er døbt til, og om at dåben indlemmer os i menighedens fællesskab. Dåben er Guds „ja“ til mennesket. I dåben slutter Gud pagt med os. Og dette „ja“ fra Gud møder igen barnet ved konfirmationen. Det er det Grundtvig skriver om i salmen „Han, som på jorden bejler“ (DDS 407). Grundtvig bruger her billedet af et kærlighedsforhold, hvor Guds kærlighed til mennesket ikke forandres af menneskets „nej“ til Gud. Hvad der er forkyndt i dåben står fast uanset, om den døbte vil ved-

kende sig sin dåb eller ej. Så kompromisløst må vi med Grundtvig understrege dåbens alvor og betydning. Men som døbte er vi også medlemmer af et synligt fællesskab, der har konkret form af en kirkeorganisation som f.eks. folkekirken. Det er indenfor dette fællesskab at kristenlivet skal næres og udvikles.

Det hører tilmed til kristentroens væsen, at der skal være frihed. Ingen kan og skal tvinge os ind i et bestemt fællesskab eller til en bestemt tro. Det betyder selvfølgelig, at når man vælger en anden tro, nyreligiøsitet f.eks., så må man anstændigvis også melde sig ud af menigheden. At forblive er hykleri – og i værste fald forsøg på infiltration. Lige så givet er det, at præsten – og evt andre i menigheden – skal holde samtalen igang så længe som muligt med den, der er på vej ud. Imidlertid kan samtalen afsløre en helt anden forståelse af tilværelsen, end det der er kristendommens. I så fald må man opfordre til konsekvens og ærlighed. Det var vist kirkeminister Bodil Koch, der opfandt udtrykket „den tålsomme folkekirke“. Det hører til kirkens væsen, at være tålsom, men den må også formulere sin forkyndelse så klart, at der ikke kan herske tvivl om, hvad evangelisk-luthersk kristendom går ud på – og handle i konsekvens heraf. Det kan f.eks. også betyde udmeldelse af et menneske, der klart og utvetydigt er kommet i modsætningsforhold til sin dåb.

Er Messias en vandmand?
Om reinkarnation og opstandelsestro

af Henning Nørhøj

3

At komme til rette med livet
Det 'fornuftige' ved reinkarnationstanken

af Jes Nysten

5

Reinkarnationslæren

En udfordring til teologi og kirke

af Henning Nørhøj

9

'Krist stod op af døde'

Et undervisningsforløb for voksne

af Allan Ploug Sørensen

12

Til Paradis med sang

Et oplæg for børn og unge

af Helle Krogh Madsen

16

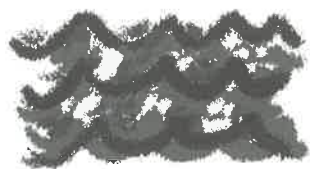
Nyt fra Folkekirkens Pædagogiske Institut

af Viggo Ernst Thomsen

21

Bøger og materialer

22



Er Messias en vandmand?

Reinkarnation og opstandelsestro

Overskriften er hentet fra en nyudkommen undervisningsbog til gymnasier, HF og seminarier og afspejler den usikkerhed, som findes med hensyn til tolkningen af den kristne opstandelsestro i forhold til den nyreligiøse lære om reinkarnation. Spørgsmålet om forholdet mellem opstandelsestro og reinkarnation er ikke mindst blevet afgørende, fordi der nu er tale om en reel konkurrence mellem de to opfattelser. Kristendommen har tilsyneladende ikke længere eneret på at formulere, hvad der sker efter døden. Reinkarnationslæren er en tolkning, der kan få indflydelse på vores opfattelse af os selv, vort liv og vores død.

Tilværelsens hjul

Hvad drejer det sig om i reinkarnationslæren? Går vi tilbage til den klassiske hinduisme og buddhisme, så er reinkarnationslæren udtryk for menneskers endeløse og dybe lidelse. Mennesket er fanget i tilværelsens hjul. Det kosmiske og det individuelle hører sammen. For ligesom verdensprocessen beskrives som en proces, der gentager sig i det uendelige, sådan er den enkelte sjæl også fanget i en cirkel af stadige genfødsler.

Hinduismen anviser væsentligst to veje, erkendelsens og handlingens vej. Det vil sige, at vejen til frelsen enten er den meditative fordybelse eller den udadvendte, rituelle vej. En stærk individualisme sætter derfor ind og bliver bestemmende for dette liv. Eller som det hedder i en af de

gamle Upanishader: „Hvorledes kan man føle glæde i en sådan tilværelse, hvor man skal vende tilbage gang på gang. Derfor frels mig! thi jeg føler mig i denne tilværelse som en frø i en udtørret brønd!“. Det mest populære skrift Bhagavadgita peger på en frelsesmulighed, hvor det asketiske kan forenes med et udadvendt og praktisk liv, nemlig en „indre askese“, handling uden begær. Den indre askese er hengivelsen til guden (Krishna), som fører til udfrielsen fra „Dødens og sjælevandringens hav“.

Genfødslerens ring

Buddhas lære har hinduismen som baggrund, men anviser en langt mere radikal løsning på tilværelsens problem, en løsning hvori der også er et stærkt etisk perspektiv. Hans frelsesopfattelse bygger på to aspekter: man skal vide, hvordan verden er – og man skal vide at man er befriet fra den, at alle bånd til verden er løsnet.

Det er livstørsten og selvcentreretheden, der vikler mennesket ind i genfødslerens ring. Og derved – og kun derved – er verden noget virkeligt. En af de vigtigste mål i munkenes disciplin er da også at forkaste sin menneskelige selvcentrerethed. I „Reinkarnation og sjælevandring“ (se artikel side 9) skriver Ian Asley om buddhismen: „Det at være egoistisk; det kun at tænke på sig selv; det at relatere al-

ting til sig selv; det at være uvidende om, at man kun eksisterer sammen med andre mennesker, andre levende væsener, andre ting i det hele taget: denne egoistiske tilstand betragter buddhismen som en grundlæggende mangel, en af de årsager som medvirker i den omfattende og overvældende lidelse, som kendetegner alt, hvad der eksisterer.“ (s. 33)

Skæbnehjulet

Fælles for såvel en hinduistisk som en buddhistisk opfattelse er imidlertid, at denne verden er lidelse, at verden er fanget i reinkarnationens endeløse hjul. Yogaen er altså teknologien, som skal anvendes i forsøget på at befri sig. Den er rettet mod de lænker, som binder mennesket til skæbnehjulet: „Man kan diskutere metoderne, men ikke deres fælles sigte, som er at opbrænde så meget karma som muligt, sådan at samsara kan standses. Samsara er som en vandmølle, der drives af karma som vandet, der strømmer igennem hjulet. Standses tilførslen af vand, vil hjulet gå i stå før eller senere.“ (Johs. Aagaard i

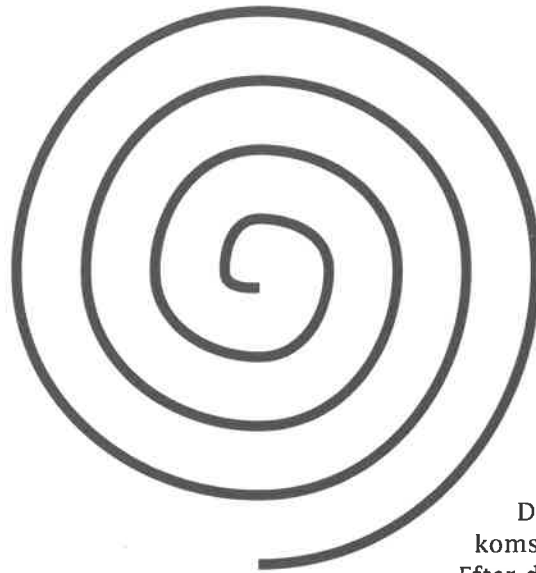
„Reinkarnation og sjælevandring“, s. 130).

„Reinkarnation og sjælevandring“, s. 130).

Teosofien

Hinduismens og buddhismens klassiske teorier om reinkarnation er så overført til den europæiske kulturkreds først og fremmest gennem teosofien fra slutningen af 1800-tallet. Reinkarnationstanker-





ne i teosofiens udgave har levet en stilfærdig tilværelse, indtil de dukker op i en række meditationssystemer og i New Age-tanker i løbet af de seneste årtier. Resultat af omplantningen af de østlige systemer til vores kulturkreds er blevet en vestlig reinkarnationsteori, som bedst kan karakteriseres ved en syntese af østlig livsforståelse og vestlig udviklingslære og fremskridtsoptimisme. Det betyder, at isteden for reinkarnation som lidelse er den blevet til trin op af en himmelstige til det perfekte og guddommelige menneske.

Forskellene

Hvad der så er den egentlige forskel mellem reinkarnationsforstillingen og opstandelsestroen skulle nu være tydelig:

1. Skabelsesforståelse

Reinkarnation: På baggrund af hinduismens og buddhismens grundopfattelse af tilværelsen som lidelse og det materielle som det negative, der holder sjælen fanget i et skæbnehjul opfattes dette liv som noget foreløbigt, som et nødvendigt trin mod en højere tilværelse.

Kristendommen: Denne tilværelse er Guds gode skabelse, som mennesket er sat til at forvalte og bruge i omsorg for alt levende.

2. Menneskesyn

Reinkarnation: Med udgangspunkt i Østens skelnen mellem sjæl og legeme, hvor sjælen er det evige og legemet det forgængelige ses mennesket som tilhørende „den nye tid“, guddommeliggørelsens og den sande indsigts tid.

Yoga (New Age Yoga) sigter mod at forbedre livskvaliteten, sådan at livet fortsætter mod stadige højder og tilsidst bliver til en problemfri guddommelighed.

Kristendom: Mennesket er en helhed af sjæl og legeme, skabt i Guds billede. Mennesket har fået denne ene tilværelse som gave og opgave, hvor det i håbet om opstandelse og evigt liv kan engagere sig fuldt og helt i arbejdet for denne verden.

3. Lidelsen og døden

Reinkarnation: Lidelsen skyldes manglende indsigt og uudviklet bevidsthed. Lidelsen skyldes den enkelte. Døden er legemets død, der frier sjælen ind i en ny eksistens. Reinkarnationen giver lidelsen, det onde og døden en rationel forklaring.

Kristendom: Lidelsen og døden er et vilkår ved tilværelsen, hvis egentlige og dybeste årsag er uforståelig for mennesket. Ved Jesu Kristi egen lidelse, død og opstandelse er det ondes magt brudt og

dermed er der sat et håb ind i den menneskelige tilværelse om det ondes endelige og fuldstændige overvindelse.

Dette vil ske med Jesu genkomst og Gudsriges oprettelse. Efter døden skal mennesket opstå til et evigt liv i Guds rige.

Det Gud-skabte menneske

Forskellen mellem reinkarnations-tænkningen og den kristne opstandelsestro har nogle klare etiske konsekvenser. Reinkarnationstænkningen er selvcentreret i sit udgangspunkt og isolerer mennesket fra livet. Den er tydelig rationel i sit forsøg på at svare på tilværelsens grundlæggende spørgsmål. Den kristne opstandelsestro har forståelsen af mennesket som skabt i Guds billede, skabt som en helhed af sjæl og legeme, et „jeg“ som sit udgangspunkt. Det er dette Gudskabte menneske, der skal genopstå i Guds rige. Den kristne opstandelsestro afstår fra rationelle forklaringer. For ligesom skabelsen er et mysterium, sådan forbliver opstandelsen og det evige liv det uforståelige, som kun lader sig formulere i billedsprog – fordi kærlighedens væsen kun kan formuleres billedligt-poetisk.

Henning Nørhøj er cand. teol. og forstander på Rønde Højskole.

At komme til rette med livet

'Det fornuftige' ved reinkarnationslæren

De følgende betragtninger om et bestemt element i reinkarnationslæren skal ikke opfattes som et indlæg i den standende debat om, hvad der kan tolereres indenfor Den danske Folkekirke eller ej; jeg bilder mig heller ikke ind at være i stand til at give en fyldestgørende analyse af den oprindelige genfødselslære, hvadenten det er den orientalske eller den oldgræske udgave. Det jeg vil forholde mig til er *et bestemt træk* ved en moderne tankegang, der benytter sig af reinkarnationstanken som „nøgle“ til at forstå tilværelsen – ofte helt uafhængig af en egentlig reinkarnationslære.

Tro – og religiøsitet

Vi skal ikke mange år tilbage, før den officielle kirke og teologi satte nogle vandtætte skodder mellem kristentroen og religiøsitet. Jeg skal blot som eksempel nævne P.G.Lindhardt berømte artikel med den sigende overskrift „Religion og evangelium“ fra 1961. Her forklarer Lindhardt den for ham at se afgørende – og for os alle så kendte – forskel mellem de to størrelser:

Som han skriver „Evangeliet sætter et menneske – han være sig nu religiøs eller ej – under befaling og byder ham selvforglemmende at gøre Guds vilje.“ ()

Her overfor står religion som en menneskeskabt selvspejling, et udtryk for menneskets selvfors-tåelse i denne verden – dets bekymringer og forventninger.

Religion har derfor følgende funktioner:

- give en forklaring på tilværelsen
- fylde livet med indhold
- betrygge tilværelsen
- garantere fremtiden.

Disse betragtninger hos Lindhardt kan synes at høre en anden tidsalder til, og der er også noget meget tidstypisk over dem, de var talt ind i en bestemt teologisk debat, de skulle markere nogle linjer på det tidspunkt.

Men selve tankegangen med en modsætning mellem menneskets ustandselige trang til selvspejling og sikkerhed i livet og så evangeliets karske sætten-os-på-plads har siden været en afgørende pejlsnor i den teologiske og kirkelige debat.

Det teoretiske jerngreb, som Lindhardt holdt „religionen“ i er blevet løsnet tilpas til, at vi idag mere nuanceret kan forholde os til det religiøse – også i kirkelige og teologiske kredse. Vi er ikke så skræmte mere for at forstå kristendommen som en religion med en bestemt historie og et bestemt teoretisk grundlag.

Men uanset hvor meget modsætningen mellem kristentro og religiøsitet er blevet modereret gennem årene, så står Lindhardts afgørende modsætning stadig knivskarp: på den ene side at forstå troen som et spring ind i livet (og døden) uden sikkerhedsnet og så på den anden side „bruge“ troen som forklaringsnøgle til tilværelsen. Og det er just denne modsætning der her er vigtig.

At 'forklare' tilværelsen

Menneskets adelsmærke – og forbandelse(?) – er dets tankevirk-somhed, det at vi ikke bare lever livet, men også prøver at komme til forståelse af, hvorfor vi lever og hvordan vi lever. Religionerne har gennem tiden været bærere af mulige „forklaringer“ på alle vore spørgsmål, og det har netop været divergenserne mellem disse „forklaringer“, der har skilt religionerne fra hinanden.

Grunden til at jeg har sat „forklaring“ i citationstegn skyldes, at der nødvendigvis må være forskel på en ukompliceret forklaring på et åbenlyst fænomen i vores liv som fx. hvorfor jeg lige nu sidder og småfryser, og så en forklaring på, hvorfor jeg overhovedet lever på denne klode.

Den første forklaring: at det er på grund af frosten udenfor kan jeg acceptere bare ved at kigge ud af vinduet, men hvordan skal jeg kunne få en forklaring i sidste tilfælde, som jeg kan acceptere blot ved at se ud af vinduet?

Ikke desto mindre søger vi forklaringer – også dem i citations-tegn. Vi vil kunne forstå og overskue vort liv, vi vil bringe mening og fornuft ind i tilværelsen.

Kristendommens 'svaghed' som en forklaringsnøgle er, at den ikke er rationel og sammenhængende, den er netop på afgørende punkter ufornuftig og uforståelig. Den danner ikke et sammenhængende hele med forklaringerne sat på rad og række.

Påfaldende bliver dette, når vi fokuserer på det helt vitale: hvad er meningen med at nogle mennesker lever et langt og problemløst liv, mens andre får et kort byrdefuldt liv? Hvorfor er goderne og lidelserne i tilværelsen fordelt så uigennemskueligt? og hvad sker der overhovedet, når dette jordiske liv er tilendebragt?

Vigtige spørgsmål – som vi dagligt tumler med – men som vi ikke får egentlige forklaringer på i en kristen sammenhæng.

Og hér bliver reinkarnationstanken en – for mig at se – „fornuftig“ forklaring på en mangfoldighed af spørgsmål om vores liv hér på jorden. (Jeg skal endnu engang pointere, at det er dette særlige aspekt jeg fokuserer på og ikke hele den oprindelige sammenhæng, hvori reinkarnationstanken blot er en del). Reinkarnationstanken kan skabe sammenhæng og ikke mindst en form for retfærdighed ind i livet, for selvom det kan være smertefuldt at lide eller miste en kær i en ung alder, så bliver det nemmere at bære, hvis der er en „grund“ til det eller en ophøjet retfærdighed bag det.

En yngre sygdomsplaget kvinde sagde engang følgende i en samtale om disse ting: „Det kan ikke være rigtigt, at Gud kun har tildelt mig dette ene liv!“ – man fornemmede at hun følte sig krænket og uretfærdigt behandlet af Gud/livet, hvis dette virkelig skulle være det hele. Reinkarnationstanken kan skabe en fornuftig forklaring på tingene – og selvom den kan være ubehagelig, så er det en forklaring, den

kan sige hvorfor mit liv er som det er, og den kan trække nogle konsekvenser, som jeg må forholde mig til.

At tro – og forstå

Jeg mener, at der er tre alvorlige problemer forbundet med en sådan reinkarnationstanke – ihvertfald i den populære skikkelse, som den har fået i vide kredse herhjemme.

For det første er dens forsøg på at bringe retfærdighed ind i tilværelsen en uholdbar gentagelse af en kendt bibelsk problemstilling. Lad mig bruge Jobs bog som et illustrerende eksempel: Job bliver slået så grundigt omkuld at han har svært ved at rejse sig igen. Alt bliver fra den ene dag til den anden taget fra ham, og hos ham var der nok at tage af!

Vennerne opsøger ham med den ene tydelige grund, at bringe fornuft og retfærdighed ind i situationen. De gode venner ræsonnerer som følger:

Den radikale ændring, der er sket med Job, må skyldes et eller andet; der må være en grund. Job må selv bære skylden for det, han må have gjort noget i Guds øjne så vederstyggeligt, at Gud har måttet straffe Job på denne måde. For Gud er jo retfærdig!

Derfor må Job bringe sin uoverensstemmelse med Gud på plads igen, så vil han snart igen kunne leve som den „gode gamle“ Job. Men vennerne får sig en overraskelse. Job gider ikke høre på dem. De har totalt misforstået situationen. Job har intet gjort, som skulle

kunne frembringe denne situation. Han har ikke noget udestående med Gud – situationen er utålelig og uforståelig!

Job sprænger vennernes rationelle retfærdighedsunivers med sin stædige holden-fast på, at der er ingen fornuft eller retfærdighed i situationen. Derfor fremtvinger han et møde med Gud, for ad den vej at få en „forklaring“. Men ikke engang Gud kan bringe fornuft ind i situationen. Til gengæld gør Job en Guds-erfaring, der totalt sprænger enhver fornuftig og retfærdig betragtning af hans liv: Gud er Gud – livets grund, og Job må tage imod sit liv som det er – der kan ikke handles med Gud! Ingen forklaring duer mere, men Job kan tro på, at Gud trods alt vil ham det godt – siddende som han gør midt i askehoben. (Rammefortællingen ser jeg bort fra i denne sammenhæng!)

For det andet ligger der i reinkarnationstanken en god del gnostisk tankegang, der i sin yderste konsekvens kan danne et temmelig negativt livssyn. En stræben efter udfrielse fra denne verden, som står i greel modsætning til kristendommens høje vurdering af denne verden – både gennem skabelsen og dannelsen af mennesket og Guds grænseløse kærlighed til netop denne verden, som han viste ved at sende sin søn ned i verden.

For det tredje kommer reinkarnationstanken på kollisionskurs med den kristne opstandelsestanke på baggrund af det ovenfor nævnte. At den kristne opstandelsestanke (fx. hos Paulus 1, Kor.

Andrea Mantegna,
Smertensmand,
1489.
Statens Museum
for Kunst,
Kbh.

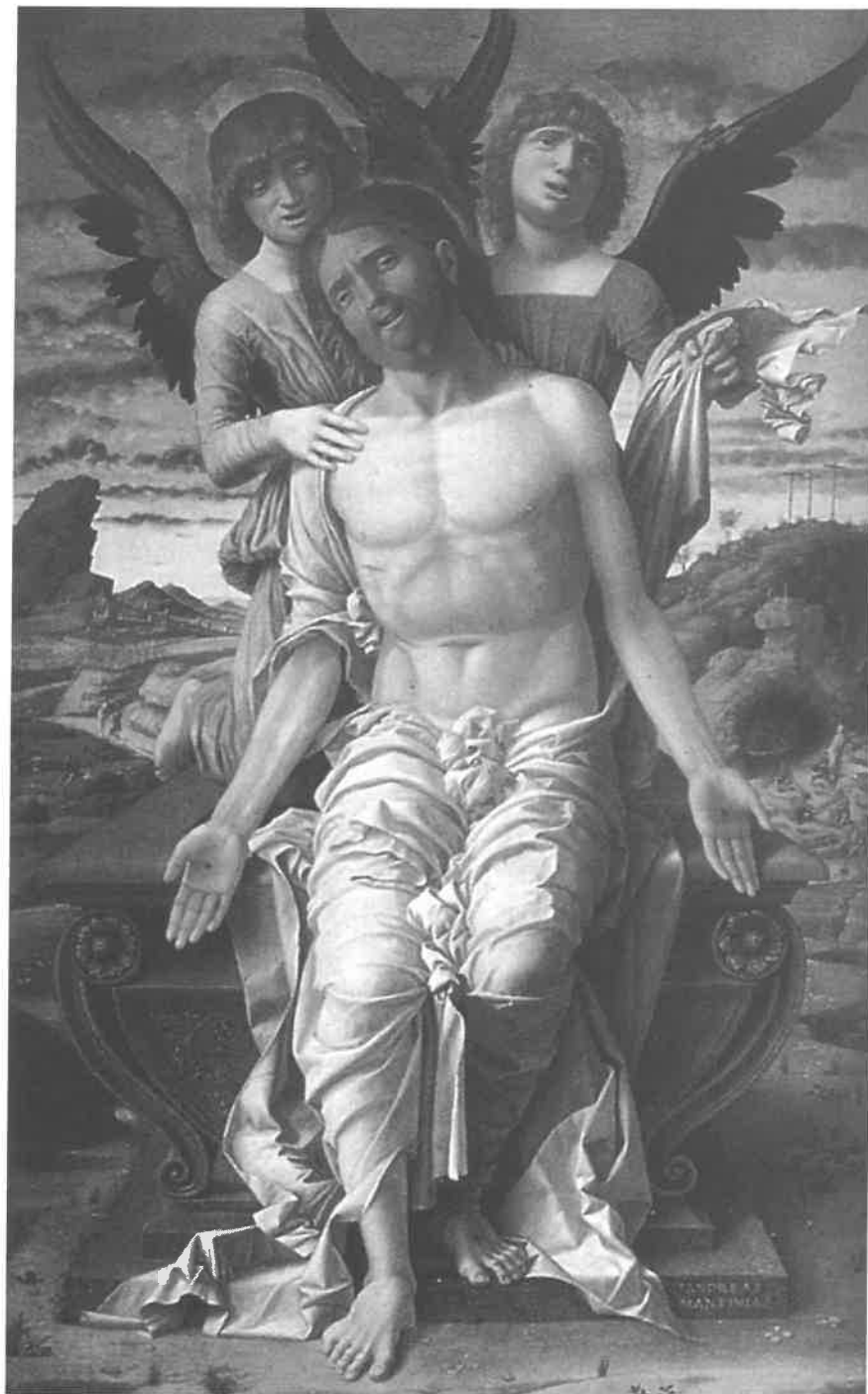
kap. 15) fastholder *sammenhængen* mellem det dennesidige og det hinsidige, der sker en *forvandling* og en *forædling* af det dennesidige. Det er mig der opstår – for at sige det kort – mig som den jeg er – og ikke blot en del af mig! At gøre dette fornuftigt og bringe retfærdighed ind i det – det magter intet menneske – og det forsøger kristendommen heller ikke.

At vide – og ikke tro

“Du skal vide – og ikke tro” er en god og velkendt frase, når det gælder mangfoldige forhold her i livet. For tro er noget svævende, noget kun tilnærmelsesvist, og det vi har brug for i vores hverdag med hinanden det er viden, det er sikkerhed, det er fakta.

Og denne sikkerhed er vi jo også i stor udstrækning istand til at få. Vi har opbygget et gennemfornuftigt samfund, hvor viden er blevet allemandseje, det er blot et spørgsmål om at opsøge den og sætte sig ind i den. Viden er tegn på modenhed, derfor bliver vi også stoppet med fakta og viden fra vi kan stavre afsted og resten af livet. For viden gør os frie og selvstændige, vi bliver uafhængige af rygter og gamle fordomme, af traditionelle tankegange og vaner. Viden er forudsætning for den individuelle frihed, og vores iboende fornuft er vores vejleder.

Problemet er imidlertid, at når det gælder de sider af vores liv, der ligger bagom eller nedenunder det, som vores fornuft kan indfange, så mister vi grebet om tingene. Så bliver vi enten usikre på, hvad



der gemmer sig dér eller vi lukker det helt ude af vores liv netop fordi vi ikke kan forholde os rationelt til det. „Når jeg ikke kan se det med mine egne øjne, så eksisterer det ikke, for jeg vil have sikker grund under fødderne!“ Derfor er det religiøse – og i den sammenhæng også det kristelige – ofte blevet opfattet som noget, der hører barnekammeret til – eventyrets uforpligtende verden uafhængig af den egentlige „virkelighed“.

Det at blive voksen er at „af-

lægge det barnagtige“ og det betyder også aflægge det religiøse.

At tro – og ikke vide

Det forunderlige er jo imidlertid, at vi øjensynligt ikke i tilstrækkelig grad har lyttet til den oldgamle sandhed: at jo mere omfattende og skarp lyset er, jo større og mere truende virker det omkringliggende mørke.

Verden er blevet snævert afgrænset af fornuftens lyskegle – alt udenfor er – netop – udenfor!

Eller som det siges i den gamle vittighed: Det er sen aften – en mand står og leder intenst under en tændt lygtepæl. En mand kommer forbi og spørger, hvad han leder efter. – Min nøgle, er svaret. Jamen, er De sikker på, at det er hér de har tabt nøglen? – Næ, men det er kun hér, der er lys!

Fornuftens brug – at blive voksen

Det der har været med til at skabe vores moderne oplyste og demokratiske samfundsmodel er tanken om: frihed og lighed – det enkelte menneskes suverænitet og uafhængighed. Denne forestilling har båret den europæiske kultur frem siden renæssancen – og med den amerikanske uafhængigheds-erklæring og den franske revolutions manifest er forestillingen blevet til mere end blot forestilling, den er blevet en nedfældet fuldgyltig rettighed, det moderne samfunds grundpille.

Det at sætte mennesket fri fra enhver ydre autoritet blev opfattet som et modningsproces, for det at mennesket gennem århundreder havde ladet sig lede af fx. moderkirken var netop udtryk for et barnestade, hvor man behøvede en „far“ eller en „mor“ til at følge sig gennem hele livet. Sådan blev middelalderens kirke sandsynligvis opfattet – på godt og ondt. Med et sikkert greb i hvert enkelt menneske, førte kirken det gennem livet og vejledte det og drog omsorg for det, men hele tiden som en myndig far leder sit barn, der ikke selv kan finde vejen. At mennesket med de nye forestillinger „bliver frigjort“

eller bliver „modent“ og slipper faderbindingen, resulterer ikke i at nu bliver alt kaos, nu bliver det alles kamp mod alle, fordi endelig bliver vi frie allesammen og så gælder det blot om at „få plads“; nej det forunderlige er jo, at der i mennesket er placeret et instrument, der er i stand til at vejlede og styre os. Ikke blot på den måde at dette instrument er i stand til at styre og vejlede den enkelte selv i hans eller hendes liv, så vedkommende opfører sig anstændigt og hensynfuldt, men dette instrument er så at sige „synkroniseret“ med et lignende instrument i alle andre mennesker, så det jeg vil og har behov for kan samstemmes med det de andre vil og har behov for.

Således kan vi – hvis vi gør optimal brug af dette instrument – i fællesskab skabe de optimale forhold ikke blot for mig men for alle! Dette instrument er naturligvis: den menneskelige fornuft, vores iboende ratio!

Med dette instrument har mennesket i modningsprocessen fra renæssancen til idag været istand til at gennemskue hele tilværelsen, at nå ud til de yderste grænser og ind i de inderste hemmeligheder, så verden idag på mange måder fremtræder som forståelig og overskuelig. Intet anstændigt menneske vil kunne afskrive den vældige udvikling vi har været igennem med de enorme fremskridt vi dermed har opnået, men samtidig har denne udvikling haft nogle omkostninger, som for alvor er gået op for os i nyere tid. 1. verdenskrig blev en kollektiv „jordrystelse“ af voldsomme dimensioner, for her

blev det åbenbart, at de enorme ressourcer, der var sat i værk for at skabe den bedste af alle verdener, blev brugt til en destruktion af hidtil ukendt art. De mest begavede, gennemfornuftige personer havde brugt deres evner og energi må masseødelæggelsesvåben.

Dette betød en brat opvågnen fra den alt for naive tro på fornuften og det konstante fremskridt – for det at mennesket havde frigjort sig fra alle ydre autoriteter havde åbenbart medført, at en masse dæmoni også var blevet frisat.

Brudt autoritet

Den officielle kristendom har måttet indrette sig på disse vilkår, dens åbenbare autoritet er brudt, dens plads i samfundet afhænger alene af, at de enkelte individer frit binder sig til den, for med den grundfæstede tros- og ytringsfrihed har den ingen tvangsmuligheder.

Og med den sækulariserede og videnskabeligt rationelle livsindstilling, der råder blandt os, så blev det område, kirken værnede om mindre og mindre, for tilværelsen kunne gennemskues af anden vej.

*Jes Nysten er cand. teol.
og sognepræst i Vindinge*

Reinkarnationslæren

– en udfordring til teologi og kirke

Folkekirkens konfrontation med fremmede religioner er først og fremmest en konfrontation med nyreligiøsiteten – eller måske snarere en folkereligiøsitet, hvor troen på reinkarnation er en vigtig bestanddel. En tro på at livet ikke er forbi, når man dør. Mennesket er med i et evigt kredsløb af stadig nye genfødsler – og det går stadig fremad! Diverse meningsmålinger synes at vise, at henved 1/3 af folkekirkens medlemmer regner med, at reinkarnation er forenelig med kristendommen. Derfor er oplysning om reinkarnation nødvendig. Og det vel at mærke en ordentlig oplysning, der gør det klart, hvor vi kan finde rødderne til denne lære og hvilke konsekvenser den har for menneskesyn og livsholdning. En sådan oplysning giver en nyudkommet bog redigeret af Johannes Aagaard: *Reinkarnation og sjælevandring*, som i sig samler en række forelæsninger, holdt ved Århus universitets teologiske fakultet.

Reinkarnationsforestillinger i hinduismen

Universitetslektor Bent Smidt Hansen indleder med en redegørelse for reinkarnationsforestillinger i *hinduistisk* regi. Han skriver: „Det særlige ved hinduismen og de deraf afhængige religioners forestillinger om reinkarnation er, at det enkelte individs reinkarnation ses som et led i et overordnet, cyklisk livsperspektiv“. I Upanishadelitteraturen sætter en radikal individualisme ind og bliver bestemmende for livssynet. Livet

bliver en „udtørret brønd“, som det gælder om at komme ud af.

Det gælder om at undslippe selve døden, for døden fører blot ind i nye genfødsler med nye lidelser og karmiske bindinger til tilværelsens hjul. Smidt Hansen giver en klar oversigt over udviklingen af reinkarnationstanken fra Veda-tidens offerreligiøsitet over Upanishadernes religionsfilosofiske spekulationer til den stort anlagte syntese i Bhagavadgita.

I Bhagavadgita består forløsningen ikke i at slippe ud af genfødslerne ring, „men i som deltager i kredsløbet at blive dets uafhængige iagttager“.

Buddhismen

Reinkarnationstanken har haft afgørende betydning for *buddhismens* oprindelse. Men hele tilværelsen med dens lidelse, genfødslerne uophørlige ring opløses, slukkes idet mennesket formår at skære årsagen til lidelsens opståen væk. Indsigt i lidelsens natur er den nødvendige forudsætning for at kunne standse livstørsten.

I buddhismen er der tydeligt nok en koncentration om det nuværende. For buddhisten gælder det den praktiske vej til udfrielse af de fremtidige genfødsler. Enhver dvælen ved fortidens tilstande og fremtidens muligheder er hæmmende og uinteressante. Gæsteprofessor ved universitet i Marburg Ian Astley giver i sin artikel om reinkarnationstanker i buddhismen en dybtgående indføring i buddhismens holdning til reinkarnationstanken, idet han indrøm-

mer, at det er nødvendigt at lade en række emner som Det Rene Lands Buddhisme, Den tibetanske Dødebog, og den tantriske buddhisme ligge.

Mødet mellem græsk kultur og kristendom

Docent Bent Dalsgaard Larsen behandler sjælevandringslæren i mødet mellem græsk kultur og kristendom. Sjælevandringslæren opstår i den orfiske religiøsitet og videreføres af pythagoræerne – iøvrigt samtidig med at den opstod i hinduismen (ca. 600 f. Kr.). Det er altså ikke – sådan som det er gængs opfattelse – Platon, der har opfundet sjælevandringslæren!

Bent Dalsgaard påviser, at Platon blot bruger den orfisk-pythagoræiske lære som baggrund for sine etiske belæringer.

Imidlertid videreføres sjælevandringslæren af nyplatonismen og bliver en afgørende bestanddel af de gnostistiske systemer. I mødet mellem kristendommen og den græske sjælevandringslære stiller oldkirken sig klart afvisende overfor den nyplatonske tolkning. Hos den ellers så forkætrede Origenes drejer det sig ikke om sjælevandring, men om sjælens præeksistens forud for legemets tilblivelse. Origenes er ikke i tvivl om, at sjælene er skabt af Gud, og dermed distancerer han sig fra gnosticismen. Oldkirkens teologer godkendte ikke sjælevandringslæren, sådan som vi ser det hævdet af nyreligiøse kredse.

Goethe og sjælevandringenslæren.

Professor Peter Widmann „vandre gennem Goethe-tidens tankeverden for bedre at kunne forstå vor egen tids interesse i reinkarnation“. Reinkarnationen opleves idag som et indlysende og opløftende svar på tilværelsens gåde. Det er nemlig ikke den gamle, mørke mytologi om sjælens besværlige vej gennem en lidelsesfyldt tilværelse, der appellerer til mennesket. Nej, det er reinkarnationen som en opstigen til stadig højere bevidsthedsniveauer der har betaget det moderne menneske. Det begyndte omend tøvende i romantikken, hvor hinduismens cirkel blev til den opadstigende spiral, en stræben mod evigheden.

Reinkarnationstanken i teosofi og New Age.

Johannes Aagaard bringer os med sin artikel om reinkarnationstanken i *teosofi og New Age* helt frem til nutiden. Der er ikke det sus over Teosofiens ophavsdame, Annie Besant, som over en Lessing eller en Goethe. Hun kobler reinkarnationenslæren sammen med Darwins udviklingslære. Viden-skaben kræver reinkarnationenslæren, hævder hun. For at der kan være fremskridt, må tilegnede kvaliteter kunne nedarves. De arves ikke biologisk, men det enkelte menneske arver dem fra sig selv, fra et tidligere liv.

Man er altså et resultat af sig selv! Annie Besant forsøgte at holde teosofien på et orientalsk

grundlag, mens den samtidige Rudolf Steiner prøvede at trække teosofien i en vestlig retning, at kæde den sammen med kristendommen. Men også for Steiner optræder den menneskelige ånd, som et resultat af sit tidligere liv. Med legemet tilhører mennesket den fysiske menneskeslægt. Med sin ånd lever mennesket i en højere verden.

For Steiner er sjælen den instans, der holder sammen på legeme og ånd. Man vil derfor genfinde mennesker, som sjælen var forbundet med i tidligere liv. Denne tanke spiller vist nok en vis rolle i Steiner-pædagogikken.

Johannes Aagaard ryster ikke på hånden, når han skal karakterisere denne nye åndelighed. Den står i skarp modsætning til den kristne skabelsesopfattelse: „Den kristne skabelsestro erkender og bekender verden som helhed og kroppens virkelighed som Guds stadige skaberhandling. Der er ikke i den kristne tro noget had til kroppen eller nogen frygt over for kroppen og dens funktioner“. Det er netop synet på legemligheden, som for det første adskiller teosofi og New Age-religiøsitet fra kristendommen. Det andet er, at *syndernes forladelse* ikke har plads indenfor nyreligiøsitetens univers. „Evangeliet mangler i teosofi og New Age“, konkluderer Johannes Aagaard.

En syntese mellem reinkarnationstanken og kristendommen?

Der er i denne bog også gjort plads til en forfatter, der stiller sig positivt til reinkarnationstanken. Det er højskolelærer og cand. theol. Lars Bo Bojesen, der med Jungs psykologi som værktøj forsøger at tænke reinkarnationenslære og kristendom sammen. Han går ud fra Jungs skelnen mellem Jeget og Selvet. Jeget er bevidstheden, den almindelige dagligdags vågne bevidstheds centrum, mens Selvet er centrum for den samlede totale psyke, dvs. det bevidste og det ubevidste i deres sammenhæng. Individuationen er at forstå som en rejse eller bevægelse fra Jeget til Selvet, dvs. de handlinger, hvor vi er dybest og mest sandt os selv.

De reinkarnationensoplevelser, som nogle mennesker ifølge Lars Bo Bojesen reelt har, er mennesker for hvem Selvet har vist sig for Jeget. Det er altså selvet, som er bærer af reinkarnationensoplevelserne. Men det er også selvet, der opstår i kristen forstand!

„Det menneske, der opstår på enestående vis er altså Selvet, og ikke Jeget. Hver gang et menneske dør, vender det endegyldigt tilbage til himlen (som den kristne opstandelsestro fordrer) for så vidt det har del i Selvet – for så vidt det har brugt sit jordiske og forgængelige Jeg til at åbne sig for Selvets mening, og for så vidt Gud har villet det. Kun for så vidt. Har mennesket ingen del i Selvet, fortabes det. Fortabelse er ikke at kende Selvet. Men

fordi nu Selvets mening i sig selv er evig, uafhængig af tid og rum, kan Selvets opstandelse i det diakrone plan udspille sig mange gange efter hinanden og dog samtidigt (synkront) være én begivenhed“.

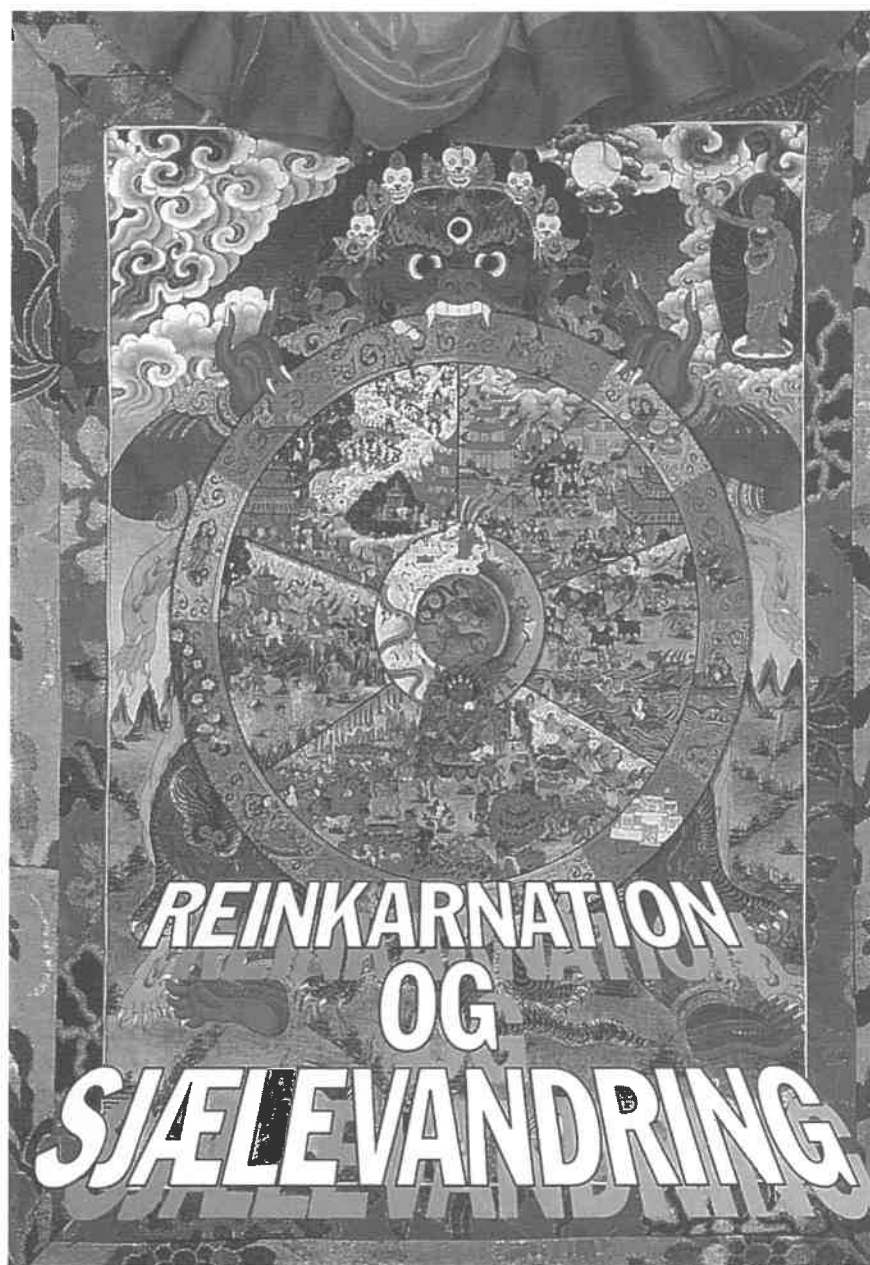
Lars Bo Bojesen får vreden om på både kristen opstandelse og reinkarnationslære for at få dem til at gå hånd i hånd. Og vel at mærke: hans eksperiment går kun an ved at han bruger et logosprog, et videnskabeligt sprog på et område, hvor man kun kan udtale sig i billeder. Har han glemt at læse 1. Kor. 15.? Lars Bo Bojesens spekulationer er besnærende i deres tilsyneladende logik. Men det kræver for det første, at man er Jungianer – og for det andet, at man lukker sine sanser for det bibelske billedsprog.

Den kristne eskatologi har været skammelig forsømt i dette århundrede. Liberalteologien og afmytologiseringen gjorde eskatologien til et suspekt emne. Hvad der egentlig skal forstås ved kødets opstandelse og det evige liv i Guds rige kan vi ikke gøre ordentligt teologisk rede for idag. Derfor er banen overladt til sekternes apokalyptiske forestillinger og de nye religioners reinkarnationslære, samt forsøg på at skabe synteser. Der er ikke tale om en forbigående religiøs flirt, men en teologisk besindelse på reinkarnationslærens udfordring til kirke og teologi er en nødvendighed. Denne bog er en god håndsrækning til dette arbejde.

Reinkarnation og sjælevandring.

Redigeret af Johannes Aagaard.

183. s. kr.188,- Forlaget ANIS 1993



'Krist stod op af døde'

Et undervisningsforløb for voksne om opstandelse

Vor tid er religiøs. Alle tænkelige nyreligiøse og okkulte bevægelser truer god gammeldags luthersk kristendom. Fra østen importeres reinkarnationen og blandes med nye opkog af oldkirkens gnosticisme. Sjæl og legeme skilles. Tiden opfattes mere og mere som en cirkel eller en spiral, hvorefter mennesket får nye chancer i flere liv og mulighed for at forbedre sig. Frelse bliver selvberoende, og ikke alene Guds gave. Dermed udfordres kristentroens helhedstanke om mennesket, dens lineære tidsbegreb: at vi fødes og dør én gang, og selve dens kerne: Opstandelsestroen.

De nye strømninger virker langt ind i Folkekirken. Derfor er det vigtigt, at der i vore menigheder drives en lødig undervisning i, hvad evangelisk-luthersk kristendom er. Vi har til opgave at vise det UNDER (undervisning), at kristendommen forkynnder sejren over døden i Jesu opstandelse og som følge heraf også de kristnes opstandelse.

Det følgende er et forsøg på at give et materiale til en sådan undervisning for voksne. Temaet egner sig til at blive behandlet både eksegetisk, dogmatisk og eksistentielt. Det er et åbent oplæg, som kan behandles helt frit, og forhåbentlig vil det vise sig egnet til at kalde associationer frem hos læseren. Den enkelte underviser må kalde nyt og gammelt frem af sit forråd, kaste sig ud i dette livsvigtige tema, selv stå inde for sin

fremlæggelse og glæde sig til at dele oplevelsen med deltagerne – særligt i samtalen.

Opstandelsens nødvendighed

Den kristne menighed bygger på budskabet „Krist stod op af døde i Påskemorgenrøde“ (DDS 190v.1). Påskeevangeliet om Jesu Kristi opstandelse af graven er så fundamentalt, at uden dét ville vi overhovedet ikke have haft troen, bekendelsen og Det Nye Testamente. Uden opstandelsens virkelighed ville menigheden, kirken, dåben, nadveren og forkyndelsen simpelthen være utænelig.

Opstandelsen er intet mindre end kristentroens fundament og kristendommens kerne. Derfor bæres hver søndags gudstjeneste af den opstandnes nærvær. Vi døber til hans død og oprejsning (jvnf. Rom 6), hvorved vort liv bliver et Påskeliv. Vi synger med tak og glæde: „Søndag morgen fra de døde Jesus sejrrig opstod,... Hver en søndag døden gyser, mørket skælver under jord...“ (DDS 372 v. 1 og 3). Kirkens levende Herre er til stede og går til kamp mod alle livsødelæggende magter. „Al verdens glæde begravet lå, nu frydes vi alle dage: Den glæde, søndagssolen så, den har i verden ej mage“ (DDS 374 v.4). „Velsignet være Han som kommer i Herrens navn“, siger vi i nadverritualet. Det er nutid: den opstandne er nærværende.

En levende virkelighed

Opstandelse er dermed ikke blot en historisk begivenhed, men en levende, virkende virkelighed i den menighed, der bekender Jesus Kristus som korsfæstet og opstanden, og som tror på legemets opstandelse til evigt liv i Guds rige.

Her er vi virkelig „Back to Basics“, for opstandelsen har fra første færd hørt til kirkens kerne, hvilket bl.a. ses i:

1. Centrale NT-steder som 1. Kor 15, Mark. 16,1-8 og parr.

2. Trosbekendelsen Apostolicum (med rødder tilbage til NT, Ireneus og det gammel-romerske symbol) „jeg tror ... på Jesus Kristus ... på tredje dag opstanden fra de døde ... og på kødets opstandelse (d.v.s. legemets opstandelse)“

3. Trosbekendelsen Nicænum „jeg tror...på Jesus Kristus ... som opstod på tredje dagen ... jeg forventer de dødes opstandelse og den kommende verdens liv“

4. Salmer, f.eks. fra 14. årh.:

„Som han opstod, skal vi opstå“ (DDS 193v.8)

Overalt er opstandelsen knyttet uløseligt sammen med den forudgående korsfæstelse. Igennem fornedrelse til herlighed. Det er kristendommens mønster.

Opstandelsens Symbol

Hvor afgørende opstandelsen er for menneskers møde med synd, skyld og død, rummer også litteraturen mange eksempler på. F.eks. hos Dostojevskij og Martin A. Hansen. I sidstnævntes roman „Løgneren“ skriver degnen Johannes Vig



(sig det ikke for hurtigt!) mod slutningen om en aften, han stryger rundt på Sandø: „Jeg tænkte på at gå ind i kirken og se Stenhovedet som af en fortidskunstner er udhugget i koret. Det må være Dødens, undergangens hoved, glemselens og meningsløshedens hoved. Man kunne også sige at det hoved bar selve øens ansigt, så koldt og frygteligt dette ansigt er, når naturen har besejret os. Men dette hoved, denne død, er i koret sat, så døden må stirre lige op på Opstandelsens Symbol, som forstanden ikke begriber. Den Opstandelsestanke sidder endnu som en harpun i øens krop og holder fast.“ (s.185) For degnen er mennesket: mennesket mellem magterne, dødens og opstandelsens. Stenhovedet, dødens ansigt, indmuret i korbuen så kun degnen kan se det fra sin stol, tvinges til at se op på Opstandelsens Symbol, d.v.s. krucifikset, som står på alteret. Hvem får herredømmet over degnen? – og over os?

Undervisningens forløb

Den følgende gennemgang er – som allerede antydte – primært tematisk og kredser om følgende tekster: 1. Kor. 15,3-8 og Mark. 16,1-8 med synoptisk læsning – og henvisning til Luk. 24 og Johs. 20. Endvidere tror jeg, det kan være gavnligt at læse og forstå salmer, f.eks. DDS 191, 194, 198 og 207. Oplæg, spørgsmål og debat om de enkelte afsnit efter behov.

Opstandelse i GT

Først sent i Israels historie bryder opstandelsestanken igennem.

Det sker formentlig under indflydelse fra iransk religion. I Dan. 12,2 og Es. 25,8;26,19 nævnes opstandelsen. Den forbindes almindeligvis med dommedag; alle skal opstå, men ikke til den samme skæbne. Ez. 37,1-14 fra eksilets tid er en vigtig, men omstridt tekst. Den omtaler opstandelsen dramatisk (læs den højt!), men visionen kan dog også tolkes som billedtale om genoprettelsen af Israels folk og land. Senjødedommen var således fortrolig med opstandelsen (2. Makk.). Den var almindelig anerkendt, bl.a. af farisæerne, men afvist af saddukæerne.

Jesu opstandelse

Jesus opstod. Den ældste kilde er: 1. Kor 15,3-8. Teksten er fra mellem år 53 og 57, men har rødder tilbage til tiden umiddelbart efter Jesu død (ca. år 30). Det berettes, at Kristus opstod den tredje dag efter sin død og begravelse, og at han viste sig for en række mennesker. En senere kilde er Mark. 16,1-8, hvor det bevidnes, at graven var tom. I den formentlig endnu senere Mattæustekst (28,1-17) omtales endvidere bevogtningen af graven, hvilket skulle udelukke, at disciplene havde stjålet liget, samt nogle tilsynskomster af Jesus i Jerusalem (for nogle kvinder) og i Gallilæa. Lukas beretter udførligt om åbenbarelsen for de to disciple på vej til Emmaus. Johannes fortæller, at Je-

sus viste sig for Maria Magdalene ved graven.

Alle de nævnte kilder er enige om at fortælle, at den korsfæstede opstod og lever. De er så iøvrigt forskellige i måden at fortælle på, i detaljer og valget af det stof, der har levet i menighederne som forkyndelse af den opstandne herre Jesus Kristus. Påskebudskabets kerne er ældre end de senere og forskellige påskefortællinger.

En historisk-kritisk vurdering vil sammenfatte hovedtrækkene:

Til selve opstandelsen er ingen øjenvidner; nogle kvinder finder tredjedagen graven tom; fremtrædende disciple oplever i Galilæa, at Jesus åbenbarer sig for dem som opstået. Længere – eller rettere tættere på – kommer denne metode ikke.

Betydningen af påskebegivenhederne blev tolket forskelligt, alt efter om man tidligere havde været tilhænger eller modstander af Jesus. Disciplene så opstandelsen som Guds indgriben mod fjendernes angreb (Ap.G. 5,30, 1. Kor 15,15). De så ham som opfyldelsen af forjættelserne om Messias (Luk 24,25-27). Med ham var den sidste tid kommet (Ap.G.2,36), og den nye tid krævede et brud med den gamle (Ap.G.2,37-40) og en anden livsførelse fremover (Ef.4,20-32). De kristne levede med håbet på, at de også skulle opstå som deres herre, enten ved hans genkomst eller ved deres egen opstandelse af graven (1. Kor 6,14; 1. Tess 4,13-17; 1. Pet. 1,3). Modstanderne afvi-



ste selvsagt påskebudskabet som hallucinationer.

1. Kor. 15

Apostlen Paulus kæmper mod gnosticisme i korinthermenigheden. I 1. Kor. er han med kap. 15 nået til kulminationen: det kristne håb til Kristi komme og de troendes indgang til evigt liv i Guds rige. Håbet har sin grund i Jesu virkelige død, begravelse og opstandelse til liv. Derfor henviser Paulus til det fundamentale. Og det er ikke noget, han selv har fundet på. Han er indføjjet i kirkens historie. Der var nogen før ham. De har overleveret budskabet, og han har lagt sin oplevelse til.

1. Kor., v. 3-5 er den ældste sammenfatning af den kristne tros indhold i NT. Den har levet i kirken før Paulus. Indholdet kredser om fire udsagnsord: Kristus døde og blev begravet, han opstod og viste sig for... Det er hovedpunkterne i en virkelig historisk persons livsforløb. Tydningen: det skete „for vore synder“ (v.3). Kristus dør stedfortrædende, jvnf. Es. 53. Og han døde virkelig: han blev begravet. Han var ikke bare skindød, som gnostikerne mente. Som han blev født, dør han – som menneske (inkarneret, kommet i kød).

Hans opstandelse er derfor også LEGEMLIG og den sker én gang: på tredje dag. Her er ingen plads for reinkarnation. Tiden er lineær. Ånd, sjæl og legeme er en enhed. Det er kristen/hebraisk tankegang, mens græsk tænkning adskiller sjæl og legeme.

Kristus „viste sig for“ er en bedre oversættelse end „blev set“, for det understreges dermed, at Kristus er den aktivt handlende.

Vægten ligger ikke på Kefas (Peter) og de tolv. De er vidner om hans komme. Det var ikke en svimlende vision eller en hallucination. Jesus åbenbarede sig for dem som den levende Kristus. Han viste sig for flere i rækkefølge: 500 brødre, Jakob, alle apostlene, og sidst Paulus (Acta kap. 9). For Thomas er han legemligt til stede (Johs 20,27) og han spiser fisk med apostlene (Luk. 24,42f.).

Opstandelsens ydre side

Opstandelsen er et under, et tegn fra Gud. Den har to sider: en ydre og en indre. Den ydre side vender mod os, noget vi kan se og konstatere. Den indre side vender mod Gud og kan kun gribes i tro eller afvisning. Kendsgerninger er faktiske for alle, men at de er udtryk for Guds indgriben, må tros.

Til opstandelsens synlige yderside hører: Åbenbarelseserne og den tomme grav.

Åbenbarelseserne for Peter, Jakob og Paulus blev afgørende for deres ledende stilling og forkyndelse. Deres autoritet hvilede på, at de havde set Jesus, vor Herre (1. Kor 9,1). Hvis ikke de havde set, så var der ikke opstået nogen menighed. Deres vidnesbyrd blev „i lyset af skrifterne“ betragtet som troværdige. Det er historisk BEVIDNET. Men det BEVISER IKKE opstandelsen. Det gør den tomme grav heller ikke.

Opstandelsen er således bevidnet, men ikke bevist.

Markus 16,1-8

Denne senere påskefortælling beretter om personer, vi ikke mødte i 1. Kor.: Kvinderne og englen. Læses den synoptisk i I. Madsens udgave (Bibelselskabet) får man de

dramatiske variationer med i f.eks. Mattæus- og Petersevangeliet. Selve opstandelsen har ingen mennesker set – se dog det senere Peters-evang. (I. Madsen s. 157 noten, læs gerne højt!). Stenen er væltet fra – underforstået: af Gud. Klimaks er englens budskab: Han er opstanden! – på græsk bare ét ord, som egentlig betyder „oprejst“ (selvsagt af Gud).

Hér er verdens vendepunkt. Døden er nedkæmpet én gang for alle. Selvom den stadig indhenter os, er dens endelige virkning brudt. For de kristne skal opstå af graven til evigt liv.

Det er med frelsen og døden som med 2. Verdenskrigs D-dag og V-dag. Når Kristus dør for os, er det som D-dagen, invasionsdagen, hvor de allierede går i land: de tyske tropper får det afgørende knæk, selvom sejren ikke endeligt er vundet. Det sker først på V-dagen: sejrens dag, hvor den fuldstændige kapitulation finder sted. Dette sidste svarer til den endelige nedkæmpelse af ondskab og død (1. Kor. 15,28). HVORNÅR dét sker, véd de kristne ikke. Men AT det sker, er lige så sikkert som V-dagen fulgte efter D-dagen.

Kristus har banet vejen – for os. Det håb fylder kvinderne med glæde og frygt – det sidste så vældigt, at de tav en tid (v.8), men heldigvis fik glæden dem til at bryde ud med budskabet sidenhen (Matt.28,8; Luk.24,9).

Tegnet for kvinderne er: den tomme grav. Den har ikke samme vægt som åbenbarelseserne. Men må dog betragtes som historisk bevidnet.

Trods mulig modstand, bl.a. påstand om ligrøveri (Matt. 28,13).

Opstandelsesforkyndelsen „ville ikke have kunnet holde sig én dag, ja ikke én time, i Jerusalem, hvis gravens tomhed ikke havde stået fast for alle vedkommende“ (W.Pannenberg, her citeret efter Prenter s. 24, se nedenfor).

Opstandelsens indre side

Vender vi os derefter fra den historisk bevidnede yderside af opstandelsen til den indre side, så bliver det ikke længere et spørgsmål om AT det skete, men HVORFOR og HVORLEDES det skete.

Skyldes det hallucination eller Guds indgriben? Det må hver enkelt afgøre sig for i tro eller afvisning. Det hører til forkyndelsens område, hvor den historisk-videnskabelig tilgang ikke har adgang. Jesu opstandelse er bevidnet, men ikke bevist. Den er en historisk virkelighed og den har virkning ud over historien. Rækkevidden opda- ges alene i tro.

Flere åbenbarelses

Lukus kap. 24 rummer den gribende beretning om de tre vandringsmænd på vejen til Emmaus, hvor den ukendte afslører sig som Kristus. Johs. 20 fortæller om Maria Magdalene (jvnf. DDS 207) og Thomas.

I kirkens liv og historie har disse beretninger underbygget opstandelsesforkyndelsens autoritet.

Salmer

Her kan en gennemgang af ovennævnte salmer – eller andre, f.eks. nye salmer – formentlig være nyttig.

Således bevæger vi os i et forløb over NT-tekster og salmebogen til

en eksistentiel samtale om opstandelsens betydning i dag.

Tydning og drøftelse

Martin A. Hansen skriver i Orm og Tyr, s. 244-245:

“Men folk valgte den kristentro, der er så revolutionerende for alle vanetanker om sjælenes liv. ... Og som skæbnen begynder når livet begynder, ender den også hvor livet ender, med døden. De døde har ingen skæbne – som de har i sjæle- troen – for de er ikke til. De skal opstå engang, legemlige som de var, mennesker igen, til dommedag, men det er en historisk hændelse i Guds plan, og den ligger uden for skæbnebegrebet. Almuens skæbne- tro, som hvælver sig over livet og rækker til døden, har en fornem tanks ro, den er i spænding og værdighed standset foran det ufattelige. Har de mange sluttet sig til den i enfold, så ejer den dog høj ånd. Den er det skarpe modstykke til både hedensk og kristen sjælespekulation og fantasien om det hinsidige. Spørger man, om den er kristen, kan den henvise til sin grundvold, der ikke er den kristelige udlægning, skiftende med tiderne, men kirkens ældgamle ord, som lyder ved menneskets indgang og udgang. Når trosbeken- delsen nævner kødets opstandelse, så er det fundamentale nævnt, og det er lige ufatteligt for enfoldig og høj tanke, men den ufattelige kommende hændelse, menneskets opstandelse, er plastisk, den kan ses for øjenene, den ejer en stor simpelhed, og der er ingen plads for sjæleetro ved den. Det er der ejheller ved jordfæstelsens dybe ritualord: af jord er du kommet, til jord skal du blive, af jord skal du igen opstå.”

Har Martin A. Hansens tekst stadig noget at sige mennesker i dag?

Hvor og hvordan må opstandel- sestroen protestere mod reinkar- nation og nye religiøse strømning- ger?

Anvendt litteratur:

Gads danske Bibelleksikon. Regin Prenter: Virkelig opstanden, Kbhv. 1967. E. Thestrup Pedersen: Kon- flikt og fællesskab, Kbhv.1984 og Markusevangeliet, Kbh. 1985. Martin A. Hansen: Løgneren, Kbh. 1959 og Orm og Tyr, Kbh. 1956.

Allan Ploug Sørensen, Rønde, er cand. teol. og tidligere general- sekretær for KFUM og KFUK i Dan- mark.



Til Paradis med sang

Et oplæg for børn og unge om salmer og opstandelse

SOMMERFERIE! – der er lidt tid til endnu, men alene ordet fremkalder billeder af sol, strand, blå himmel og lange dage med god tid.

Også selvom sommervejret i Danmark langt fra altid er sol og blå himmel – og vi måske slet ikke tager til stranden og iøvrigt føler, at tiden flyver af sted. Den gode tid.

Gentagne erfaringer af våde, danske somre og ferier, hvor vi ikke nåede halvdelen af det, vi gerne ville, rækker ikke for alvor ved billedet af sommerferien som en tilstand med oceaner af tid og solbeskinnede dage.

Tilsvarende med JULEN. Den fremkalder billeder, som vi bærer med os år efter år – godt hjulpet af reklamebranchen og medierne. Billeder, hvoraf mange har rod i et forsvundet bondesamfund; billeder fulde af nisser, halm, grødeskåle, træsko og snepudrede landsbykirker; billeder af familien, der er samlet. Billeder, der for manges vedkommende er helt ude af trit med virkeligheden. Igen – ikke mindst dem, der knytter sig til vejret. Endnu mere sjældent end den solrige sommer er den "hvide jul". Alligevel dukker billedet af den op år efter år.

Billeder

Sådanne billeder fastholder åbenbart noget, vi gerne vil holde fast i – en erindring eller blot en vag anelse om noget (vi tror) der var engang – og en forventning om noget (vi håber) der vil komme.

Nogle af billederne er vi fælles

med mange andre om. Som f.eks. billederne af "sommerferie" og "jul". Det er billeder, der udspringer af, at vi har historie og historier fælles med andre: de andre danskere, de andre i vores familie eller hvem det nu er, vi i forskellige sammenhænge har historie og historier – og dermed billeder – fælles med.

Andre billeder er vi alene om. Nattens drømme og mareridt, dagdrømmene ...

Hvis den sidste slags billeder, dem vi er alene om, kommer til at fylde mere end de andre, bliver mennesket ensomt.

Hvis de billeder, vi kun har fælles med nogle få andre – kliken, vennerne – fylder for meget, skaber det barrierer for samtalen med "de andre" og kan føre til, at vi danner fjendebilleder af dem.

Samtale og samfund forudsætter, at der er billeder, vi er fælles om.

Livet efter døden

I århundreder var det kristendommen, der leverede en stor del af de billeder, som folk var fælles om. Sådan er det ikke længere – skønt der gemmer sig mange af kristendommens billeder også i nutidig musik, billedkunst og litteratur. I dag ønsker mennesker i højere grad end tidligere at skabe deres egne billeder, deres eget verdensbillede.

Uddrag af læserbrev fra "Information" 1. december 1993:

"Enhver har brug for at skaffe sig selv et åndeligt løft, at opnå et

overblik over sin situation i verden, bygget på det, man møjsommeligt selv har fundet og erfaret....Men der er stadig ikke mental plads til sådan et byggeri i det kristne kulturrum, vi er omgivet af. Kirken mener jo at vide bedre besked end den enkelte.

Om søndagen gøres der i kirken rede for de krav kristendommen stiller og nogle er vel godt hjulpet af det. Men vi må da håbe, at enhver med god samvittighed og uden at møde bebrejdelser kan være sin egen åndelige vejleder i det nye mangfoldighedens årtusinde."

Ovenstående læserbrev blev bragt under overskriften "Kristendom og reinkarnation". Det er ikke mindst, når det gælder forestillingerne om, hvad der måtte følge efter døden, at mange nutidsmennesker foretrækker at være deres egen "åndelige vejleder", fremfor at overtage kristendommens ord og billeder. F.eks. foretrækker tanken om reinkarnation fremfor den kristne tro på opstandelse.

Det kan der være mange grunde til. Een af dem kan være, at kristendommen ikke siger særlig meget om noget efter-liv efter døden.

Den lover stort set ikke andet, end at der ikke er noget at frygte, fordi mennesket også efter døden er i Guds hånd.

En anden kan være, at det kristendommen siger, ikke er om den enkeltes liv efter døden, men udelukkende om det liv, vi alle skal opstå til – engang. For det moderne, individualistiske menneske er det



en underlig tanke, at vi ikke har hvert sit individuelle liv efter døden, sådan som vi har det her.

Ifølge bibelsk tankegang hænger den enkeltes liv efter døden, det enkelte menneskes opstandelse uløseligt sammen med forestillingen om, at hele den verden, vi kender, skal dø, gå til grunde og en ny opstå - engang.

Det liv vi da skal få del i, kan der kun tales om i billeder.

Fælles for alle de billeder, der hører til indenfor kristendommens rum er, at de følger det samme grundmønster. Det grundmønster, der hedder: skabelse - død - opstandelse.

Det er mønsteret for verdens gang og det er mønsteret for det enkelte menneskes livsforløb. Men det er også grundmønsteret i det daglige liv; det er det mønster, som hele tiden gentages: fællesskaber, muligheder bliver til, forsvinder, ødelægges, opbruges og noget nyt bliver til, nye muligheder, nye fællesskaber, nyt liv, nyt håb.

Ikke gentagelser, men gudgivne nye muligheder. Muligheder, som skabes i kraft af Guds frelsesgerning. Dette at Gud i Jesus Kristus gik ind i menneskenes liv og død, for at vi aldrig - hverken i liv eller død - skal være uden Gud, uden håb.

Når der i Bibelen og i salmerne tales om "død", er der ofte tale om både den fysiske død, livsafslutningen, og den åndelige form for død, der består i udmattelse, sorg, opgiveness eller livslede, som alle mennesker kender til - meget eller lidt.

I bogen "Alting - en antiselv-mordsbog" (Centrum 1987) skriver Poul Borum:

"Måske tomheden og de små depressioner, vi allesammen føler gang på gang, i virkeligheden er en slags opladning. Fordi der er så meget fyldthed i os og i alting, er vores system måske engang imellem nødt til at tømme sig og gøre det hele meningsløst og håbløst for at skabe plads, så der igen kan blive fyldt op." (s. 35). Diskuter Poul Borums synspunkt.

I modsætning til f.eks. den form for opladning - eller opstandelse - som Poul Borum taler om, opstandelse midt i livet, har vi ingen erfaringer med den opstandelse, der følger efter den fysiske død. Den kan vi kun tale om i billeder og forholde os til i tro.

Sådan har det altid været.

Haddingsagnet (fra Saxo).

En kvinde dukker op gennem gulvet hos sagnkongen Hadding. Hun har en frisk blomsterbuket med, og kongen vil gerne se det land, der har så grønne blomster ved vintertide. Kvinden tager ham derfor med. Hun fører ham ad en bro over en stærk strøm, til en slette, hvor afdøde kæmper, der er vakt til live igen, slås og prøver styrke. Kongen og kvinden går videre, indtil de kommer til en høj mur, som de ikke kan komme over. Da vrider kvinden halsen om på en hane, og kaster den over muren, og straks hører de den gale på den anden side.

Haddingsagnet stammer fra den overgangsperiode, hvor kri-

stendommen var ved at vinde indpas i Danmark. Opstandelsen, de levendes land, beskrives her med billeder, der delvist er hentet fra den gamle nordiske mytologi: Bifrostbroen, Idasletten.

Sådanne billeder har kunstnere til alle tider digtet videre på.

F.eks. N.F.S. Grundtvig i digtet "De levendes land":

O, vidunder-tro!

du slår over dybet din gyngende bro,

som isgangen trodser i brusende strand,

fra dødningshjem til de levendes land;

(DDS nr. 279 vers 4)

Se også de senere musikeksempler, "En gudedrøm".

Også i den nordiske mytologi findes grundmønsteret: skabelse - død - opstandelse. Men til forskel fra kristendommen, er der i mytologien ikke en Gud, der griber ind og "frelser". Det vil sige bygger broen mellem jord og himmel, bliver menneske, for at menneskene skal få del i det liv, som hører Gud til. Det evige liv.

Som beskrevet i Grundtvigs digt, er det troen, der gør, at mennesket kan bevæge sig ud på broen mellem jord og himmel. For at styrke denne tro, så broen kan bære, samles vi til gudstjeneste, hører Bibelens ord, holder dåb og nadver, beder - og synger salmer.

I salmernes billedsprog får vi hjælp til at bevæge os på broen mellem jord og himmel. Her kommer englens os i møde, "Da vandre

Guds engle op og ned/på salmens tonestige" (DDS nr. 81) og her løftes vi selv:

*Tusinde døgne,
verdslige, søgne,
gyldne for kød,
kan de vel ligne
een dag af dine,
som vi dem nød,
når under sang med dit vingede
ord
sjælen af by over stjernerne for ?*

(DDS nr. 378).

'Til Paradis med sang'

Syng og læs B.S. Ingemanns salmer "Julen har bragt velsignet bud" (DDS nr. 109), "Glade jul" (DDS nr. 110) og "Dejlig er jorden" (DDS nr. 111).

Hvilken begivenhed handler alle 3 salmer om ? hvorefter fremgår det ?

En af salmerne bruges desuden ofte ved begravelser. Hvilken ? hvorfor mon ?

Hvad siges der i de 3 salmer om Himmerig, Paradis m.v. ?

Sammenlign med Grundtvigs salme "Et barn er født i Betlehem" vers 9 og Det Nye Testamente (Matt. 5,8; 18,10; 1. Johs. 3,2; Johs. 1,22,4).

Hvordan beskrives englene de forskellige steder ?

Sammenlign med Thomas Windings børnebog, "Bedstemor i Himlen" (Høst og Søn, 1993).

Hvad siges der heri om død og opstandelse ?

Hvordan beskrives engle heri ?

Sammenlign med Storm P.s tegning "I paskontrollen".

Syng og læs "Nu ringer alle klokker mod sky" (DDS nr. 374).

Salmen er en påskesalme af Ingemann.

Hvordan beskrives Jesu lidelse, korsfæstelse og død heri ?

Find eet gennemgående ord i salmen, der fortæller om stemningen i salmen.

Sammenlign skildringen af Jesu opstandelse i Mattæusevangeliet kap. 28,1-6 med skildringen i salmens vers 5.

Kan du genkende mønsteret: skabelse - død - opstandelse (eller dele af det) i Ingemanns salmer ?

'I Paradis at kige'

Læs (syng evt.) N.F.S. Grundtvigs salme "Rejs op dit hoved, al kristenhed !" (DDS nr. 229).

Hvordan er der i det Paradis, som salmen taler om ?

Hvad er det, der gør, at vi kan kigge ("kige") ind i Paradis ?

Kan de genkende mønsteret: skabelse - død - opstandelse (eller dele af det) i Grundtvigs salme ?

Hvordan tolker Grundtvig Bibels tale om Dommedag (vers 4) ?

Sammenlign med Storm P.'s tegning.

Sammenlign stemning og ordvalg i salmen med stemning og ordvalg i digtet "Spild" af Benny Andersen (fra "Tiden og Storken", 1985).

SPILD

*Nusset hero
tigger smøger i kupeen*

*Høvdingesøn at skue
men grundigt forbyttet*

*Viking uden saga
sløv af snekkemangel
fornedret til S-togsgratist*

*Hæmmet bersærk
erobret erobrer
slatten af uudkæmpede slag*

*Sølvring i øret
guldøl i hånden
lever fra hånden i munden
men næppe fra top til tå
lever fra tid til anden
men ikke fra ende til anden*

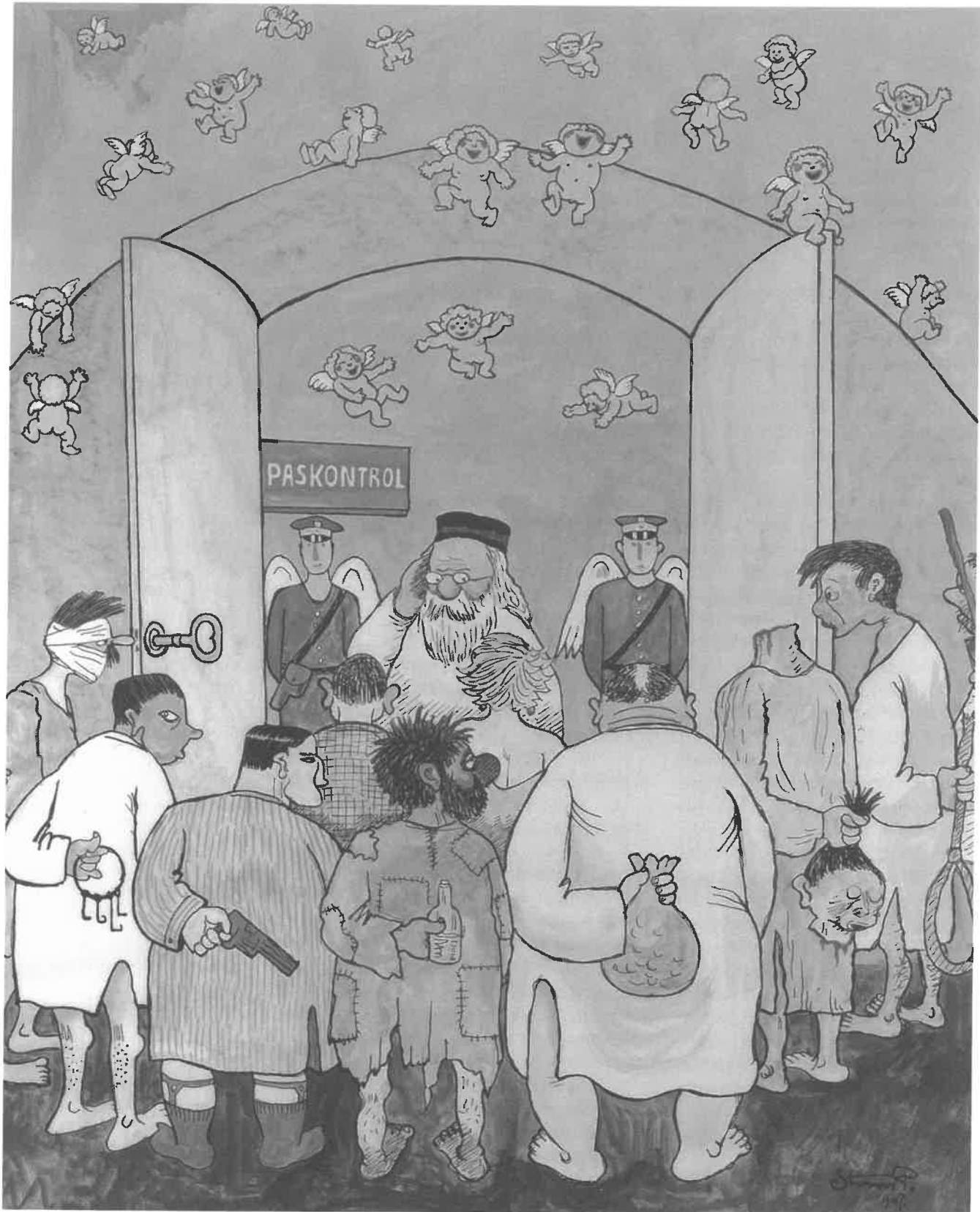
*Tatovering på frysende underarm
hjerter med gåsehud
gennemboret af krympende pil*

*De havblå rødsprængte øjne
glipper sløret uden at se
hvad de for altid går glip af*

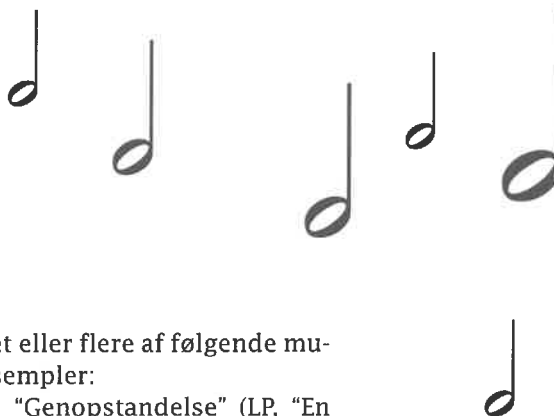
*Berøvet bølger og livets storme
afspist med overskydende skum
lader sig klatøjet klatte bort*

*...jne der intet har at se frem til
intet at se tilbage på
to forlængst udslukte stjerner
hvis lys først nu når frem*

*Dette kan ikke være sandt
dette kan ikke være hele sandheden
sandheden kan ikke være hel.*



Storm P. havde også sine tanker om indgangen til Paradis!



Både Benny Andersens digt og Grundtvigs salme handler meget om at se. Find eksempler.

Sammenlign med følgende udsagn fra bogen "Alting -":

"Vi har (jo) øjne som er rettet mod noget, som er udenfor os selv. Vi har ikke øjne indad.

- Hvordan ser du ud indeni? var der engang en, der spurgte mig.

Jeg svarede bare: - Sort, selvfølgelig.

Man må jo altid huske, at på en måde er selve dét at være så ulykkelig, at man bliver drevet til tanken om selvmord eller direkte til selvmord, jo en enorm selvovervurdering - at man tror, ens eget liv er så betydningsfuldt, at man har ret til at udslette det.

Den simpleste sansehandling - bare det at se noget eller røre ved noget - burde i virkeligheden kunne overbevise én om, at omverdenen eksisterer, og at denne omverden er vejen til DE ANDRE, DEN ANDEN og JEG, som omfatter det hele.

Vi får aldrig orden på vores tilværelse, for den er kaos, men sammen kan vi skabe mønstre - liv, kunst - som giver en foreløbig orden midt i kaos, og længere kan vi ikke nå." (s. 21).

Musikeksempler

"Kunsten giver os en foreløbig orden midt i kaos."

Vis, spil eller fortæl om et billede, en historie eller noget musik, I godt kan lide.

Lyt til et eller flere af følgende musikeksempler:

Bazaar: "Genopstandelse" (LP, "En gudedrøm. Akt 4", Olufsen DOC 5025).

Bob Dylan: "Death is not the End" (CD, "Down in the groove", CBS-4602672).

"Gates of Eden" (LP, "Subterranean Homesick Blues", CDS-S-62515)

Carl Nielsen: "Tågen letter" (LP, "Tågen letter", Olufsen DOC 5049)

Sebastian: "Vårsangen", "Sorgvår" (LP, CD, bånd, "Ronja Røverdatter", Polydor 511422).

Beskriv stemningerne i musikken.

Er der nogle forbindelser til de salmer og tekster, I har gennemgået ovenfor?

Livs-mønstre

Ikke mindst i en tid som vor med mange opbrud og hastige forandringer kan det være svært at se, at man kan bruge andres erfaringer til ret meget. Menneskets eksistentielle behov bliver derfor at holde fast på sit "selv", som kan være det eneste faste holdepunkt. Men selv om man må og skal gøre sine egne erfaringer, er de mønstre, man følger, når man gør sine erfaringer, fælles.

Skal vi ikke gå til i ensomhed eller selvoptagethed, må vi kunne sætte ord og billeder på nogle af de livs-mønstre. Det er det, de bibelske fortællinger og salmerne hjælper os med.

Helle Krogh Madsen er cand. teol. og sekretariatsleder ved Folkekirken Skoletjeneste

Nyt fra



FOLKEKIRKENS PÆDAGOGISKE INSTITUT

Kurser er svaret, men hvad er spørgsmålet? Folkekirken Pædagogiske Institut skal i modsætning til folkekirken andre videreuddannelsesinstitutioner ikke kun dygtiggøre én bestemt faggruppe, men har til opgave at uddanne og dygtiggøre "kirkelige undervisere" i bredeste forstand, d.v.s. præster, organister, sognemedhjælpere, kateketer, men også frivillige ledere i de frie, kirkelige organisationer. Kirkelige undervisere kan også være menighedsrådsmedlemmer. Det drejer sig ikke kun om den kirkelige formelle undervisning, men også om den uformelle.

I forvejen findes et væld af kursustilbud for de kirkelige undervisere, hvor (kirke)-pædagogiske spørgsmål naturligt indgår. Som regel tilbydes disse kurser "sektoropdelt", de enkelte grupper mødes hver for sig. Præsterne tager til konvent, spejderlederne tager på kursus arrangeret af landsorganisationen, menighedsrådsmedlemmerne tager på kursus med menighedsrådsmedlemmer, organisterne tager på kursus med organister o.s.v.

På Pædagogisk Institut bruger vi allerede en god del af vores arbejdstid på at deltage med rekvireret undervisning i disse forskellige kurser for de forskellige arbejdsgrøner af den kirkelige undervisning.

Men vi er overbevist om, at det også har værdi, at der findes kurser specifikt om tværfaglige kirkelige undervisningsspørgsmål d.v.s. på tværs af de forskellige arbejdsgrøner og "faggrupper", hvor man kan fordybe sig og frugtbart udnytte de forskellige erfaringer hos de andre kategorier af deltagere. Nye samarbejds- og samspilsmuligheder kunne ligefrem opstå i kirken i kølvandet på disse kurser.

Derfor tilbyder vi en række bredt anlagte åbne ugekurser for kirkelige undervisere i bredeste forstand.

Kurser til kalenderen:

KLOVNENS TEOLOGI OG PRAKTIK
31. juli - 6. august 1994

For præster og andre ansatte i Folkekirken, medarbejdere i de frie, kirkelige organisationer og andre med interesse for emnet.

Kursusleder: Viggo Ernst Thomsen. Medvirkende: sognepræst Bodil Olesen, stud. theol Poul Møller fra Danmark og stiftskonsulent, clown Joan Donkin og pastor, clown Margareta Linder fra Sverige.

Formålet med kurset er dobbelt. Reflektion og praktik. Med udgangspunkt i oplæg og foredrag reflekteres sammen over klovnens teologi. Kan der findes en indre sammenhæng mellem evangeliet og klovnefiguren? I praksis arbejdes med sminkning, kostume, sketches, tricks og klovnegudstjeneste. Målet er, at deltagerne i løbet af ugen får mod til at springe ud som Augustus, Hvid- eller Vagabondklovn.

VÆRKSTEDSKURSUS OM SKOLEKIRKESAMARBEJDE
5.-9. september 1994.

For præster og andre ansatte i folkekirken, medarbejdere i de frie, kirkelige børne- og ungdomsorganisationer og andre interesserede.

Kursusleder: Birgitte Thyssen. Medvirkende: sognepræst Jes Nysten, Roskilde, viceskoleinspektør Peter Hundebøll, Esbjerg, samt sognepræst Lars Nymark Heilesen, Djursland.

Der er grøde i forholdet mellem kirke og skole. Mange steder rundt

om i landet etableres frugtbare samarbejdsrelationer især for kristendomsfaget, men også tværfagligt.

Kurset vil overveje muligheder og problemstillinger i og modeller for skole-kirke samarbejdet, inddrage erfaringer/idéer fra samarbejdsrelationer forskellige steder i landet og på baggrund af medbragte udkast overveje anvendelige materialer.

Følgende emner vil bl.a. blive drøftet: Skolekirke i lokalsamfundet; forudsætninger for samtalen mellem lærer og præst; "hvorfor ringer læreren ikke, selv om præsten siger, at han/hun bare kan ringe?"; - hvad kan præsten lære af pædagogen?; tværfagligt samarbejde; gensidig respekt for kirkens og skolens særpræg og opgave.

Næste VÆRKSTEDSKURSUS OM SKOLEKIRKESAMARBEJDE
27. februar - 3. marts 1995.

Et tidligere annonceret ugekursus om dannelse til september 1994, har vi udskudt et år af hensyn til travle danskeres kalenderplanlægning. Det bliver i stedet:

DANNELSE OG ETIK.
2.-6. oktober 1995.

For præster og andre ansatte i folkekirken, medarbejdere i de frie, kirkelige organisationer og andre interesserede.

Kursusleder: Birgitte Thyssen.

Kurset vil ud fra det klassiske pædagogiske begreb "dannelse" sætte focus på, hvad det er, kristendommen gør ved mennesker.

Det kristne budskab har gennem historien på den ene side altid sat dannelse i et problematisk lys: kristendom er henvendelse til dem, der ingenting er og kan.

På den anden side er menneskets dannelse en del af skabelsesordenen. Det kristne budskab indeholder også et kald til en dybere forståelse af denne orden. Derfor har man også altid i kirken på en eller anden måde siden Augustin arbejdet med dannelse.

Kursets mål er at nå frem til at overveje, hvilken dannelse eller måske snarere "alternativ dannelse", der må forventes af "den lille mand", så han kan gøre rede for sin kristne tro. Og leve i den og ud af den.

Nærmere oplysninger og kursusprogram kan rekvireres fra Folkekirkens Pædagogiske Institut.

Udgivelser:

Ultimo 1993 udkom "Skole og kirke i samarbejde" (37 s., kr. 20,- + forsendelse).

Vi har netop i begyndelsen af 1994 udgivet 2 nye publikationer om henholdsvis "Livsoplysning og Biblen i brug. Rapport fra konference 9.-11. november 1993 i Løgumkloster" (80 s., kr. 40,- + forsendelse) og "IDEHEFTE om Konfirmand-aktion 95. Mission og 3. verdensperspektiver i konfirmationsforberedelsen. En forsøgsprojektsbeskrivelse". (32 s., kr. 20,- + forsendelse).

materialer

Bøger og



Kaj Mogensen:
Således elskede Gud verden.

Unitas Forlag

Enhver menighed og forkynder kender til misundelsen på de første disciple: „Øjne, I var lykkelige, I, som så Guds Søn på jord“ (DDS 142,1). Men vi er født for sent og kommer ikke til at gå ved siden af Jesus på Palæstinens støvede landeveje. Heldigvis er det ikke afgørende for at blive kristen! Det vidste Grundtvig fra menighedens tro og liv. Derfor kunne han synge: „Øjne, I ER lykkelige, I, som SER Guds Søn på jord“ (DDS 142,7). Hvad der før var fortid, hvad disciplene dengang så, er blevet NUTID: VI SER. Vi hører Ordet i dag. De mange års afstand lukker os ikke ude. Vi kan høre så godt som disciplene dengang. Vi kan komme til tro og evigt liv. Vi behøver ikke være misundelige.

„Problemet“ er gammelt. Det opstod allerede i anden generation efter Jesus. Der skulle forkyndes om en Jesus, som menigheden ikke havde gået sammen med som disciplene. Hvordan blev det troværdigt? Det er „problemet“ for Johannesevangeliets forfatter.

Nu har Kaj Mogensen skrevet en fremragende bog om „problemets“ løsning. Gribende, gedigent og godt tages vi med ind i en detektivagtig jagt på, hvem „den discipel Jesus elskede“, er. Først afsløres han som Lazarus, og dernæst som: læseren, tilhøreren! Fortællingen finder dermed ikke sted alene i fortiden. Den er NUTID. Det er den for forfatteren – og for os i dag.

Forkyndelsen sker NU. Jesus Kristus møder os i dag. Hører vi og „ser Guds herlighed“ (Joh. 1,14), da tror vi og lever allerede nu i det evige liv. „I virkeligheden er anden generation tættere på den, der var sammen med Jesus, da han gik omkring på jorden. Den discipel, Jesus elskede, kom i virkeligheden først (til den tomme grav) og måtte vente på Peter“ (Mogensen, s. 111). Altså: den læser/tilhører, som tror, hvad der forkyndes i dag, er faktisk tættere på Jesus end Peter! Tættere til tro! „Midt iblandt os er Guds rige“. Dette evangelium gør Johannesevangeliet og Kaj Mogensens bog så medrivende, at man sluger siderne!

Bogens titel er velvalgt: Johannesevangeliet er en kærlighedserklæring. Det samme er Kaj Mogensens bog! Engageret, personligt, hævdes Johannesevangeliet som én sammenhængende fortælling, en „fri historiefortælling“ (s. 116), „hvor virkelighed og digt mødes i et forsøg på at bringe os sandhed og betydning“ (s. 117). Fortællingen har indvævet en række MØNSTRE

(tegn, grundsymboler, rejser m.v. s. 126), som samles i BILLEDER, igennem hvilke læseren/tilhøreren kan genkende sin egen livshistorie og opleve sig selv som den discipel, Gud elsker.

Evangeliets forfatter er ikke videnskabelig historiker, men forkynder. Han har en bestemt hensigt: han skriver for den kristne menighed „til trøst, til oprejsning og til fornyelse“ (s.11). Han skriver til OPBYGGELSE (s.12), d.v.s. for at styrke tro, håb og kærlighed hos de kristne. Hovedbudskabet er prologen med klimaks: „Ordet blev kød og tog bolig iblandt os, og vi så hans herlighed“ (Johs. 1.14). Resten af evangeliet er en udfoldelse af denne herlighed, kommet i kødet (=inkarnationen), gennem „Tegnbogen“ (7 tegn/undere i kap.2-12) og „Passionsbogen“ (kap 13-21). Evangeliet læses fremover, – og ikke bagudrettet, somom det egentlig er en lidelseshistorie med fortale. Tegnenes højdepunkt er kap 11: Lazarus' opvækkelse. Den er „et billedligt sammendrag af Jesu forhold til verden. Han kommer til den verden, som Gud elsker, og besejrer døden. Hele frelseshistorien er på den måde indeholdt i Lazarusfortællingen, der sammenfatter skabelse, opstandelse og nyt liv. Opvækkelsen af Lazarus bliver tegnet – først på Jesu opstandelse og siden på de dodes opstandelse“ (s.102) „Lazarus er ethvert menneske, som Gud elsker“ (s.103). – Fortællingen er m.a.o. en konstruktion, en prædiken, som vil for-

kynde Jesu opstandelse med vores efterfølgende opstandelse, om vi tror. „Fortællingen om, hvad Jesus gjorde, da han som Ordet var kød i verden, og forkyndelsen af den opstandne, der skaber liv i menigheden, fortæles på én gang“ (s.90).

Kaj Mogensen giver et godt overblik og hjælp til at se de store linjer i evangeliet. Dertil gennemgås mere detaljeret: Ordets prolog, Kana-underet, Nikodemus, Den samaritanske kvinde, Lazarus. Det hele på kun 130 små sider! Flot! Det vrir med gode „greb“, – formuleret i et levende, lettilgængeligt og klart sprog. Måske er man ikke fuldstændig overbevist hele vejen igennem, men lysten til at overgive sig beholder man til sidste side ...

For her er et glimrende værktøj! For den enkelte, der søger indsigt og opbyggelse. For en studiekreds, der vil fordybe sig i en kort, klar tekst med stor rækkevidde. For lederen i det frie kirkelige arbejde, der skal lede bibeltimer eller holde andagt. For prædikanten, som ofte skal forkynde ud fra dette Luthers foretrukne evangelium. – Bogen afsluttes med spørgsmål til hvert kapitel, velegnet til studiekredsformen.

Kaj Mogensens „Kærlighedsbog“ være hermed anbefalet på det hjerteligste!

Allan Ploug Sørensen

Mikael Rothstein: **Er Messias en vandmand?**

En bog om religioner og New Age.
Gads Forlag 1993.
240 sider.

I 1991 udgav Mikael Rothstein, som til daglig er tilknyttet Institut for Religionshistorie ved Københavns Universitet, en bog om de nye religiøse bevægelser „Gud er blå“. Denne bog var bygget systematisk op, hvor temaer som mytologi, ritualer, men også forhold som har givet anledning til debat f. eks. penge, politik, hjernevask blev omtalt. Med „Gud er blå“ ville Rothstein tydeligt også begrunde de nye religiøse bevægelers legitimitet. De er religioner, mener Rothstein, der har samme eksistensberettigelse som de klassiske.

I sin nye bog „Er messias en vandmand?“ har Rothstein klart lagt stoffet tilrette, så det bliver til en egentlig undervisningsbog. Efter et indledende kapitel om selve fænomenet **de nye religioner** gennemgås i fire kapitler udvalgte nyreligiøse bevægelser med fremstillinger og kilde-tekster. Det drejer sig om Moon-bevægelsen, Jews for Jesus, New Age-bevægelsen og Shan the Rising Light. Endelig rundes der af med et kapitel om debatten om de nyreligiøse bevægelser med kildetekster. Her præsenteres vi for tekster fra Europaparlamentet, Kirkeligt Forum for et nyt Verdensbillede, Dialogcentret mv. Bogen er rent beskrivende og er velegnet til undervisning blandt unge og voksne –

især gælder det gymnasiet, højskoler og seminarier. Men bogen kan bestemt også bruges i menighedens studiekreds eller til at skaffe sig en personlig viden om nyreligiositeten.

Henning Nørhøj

En rettelse

I det seneste nummer af Kirkens Undervisning (4/93) havde der indsnegnet sig en beklagelig fejl. Over artiklen „Bibeldrama“ var Gyrite Madsen nævnt som forfatter. Den var imidlertid ikke skrevet af Gyrite Madsen, men af sognepræst Poul Joachim Stender, Kirke Såby.

Vi beklager overfor de to involverede og vore læsere.

Red.

Kirkens Undervisning 2/94

Temaet for det næste nummer af Kirkens Undervisning er bøn og kristen meditation. Bladet udkommer i slutningen af maj og redaktionen modtager gerne bidrag og meget gerne undervisningsmodeller eller artikler af praktisk og pædagogisk tilsnit. Deadline er 1. april.

- et tidsskrift til inspiration for alle i kirkens forskellige former for undervisning.
- praktisk hjælp til det pædagogiske arbejde i menigheden og det kirkelige børne- og ungdomsarbejde.
- undervisningsmodeller til brug for børn, unge og voksne
- forslag til andagter og gudstjenester
- teologisk-pædagogisk information
- anmeldelser og omtale af nye undervisningsmaterialer og litteratur med relevans til det pædagogiske arbejde i kirke og menighed

UDGIVET AF EPS

Evangelisk Pædagogisk Samvirke, som er en sammenslutning af en række folkekirkelige organisationer, der er involveret i kirkens forkyndelse og undervisning.

MEDLEMMER AF EPS

Dansk Bibelskole. Dansk Missionsråd. De samvirkende Menighedsplejer. Det danske Bibelselskab. Diakonhøjskolen. Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen. Diakonissestiftelsen. FDF/FPF. KFUK-spejderne i Danmark/De grønne pigespejdere. KFUM og KFUK i Danmark. KFUM-Spejderne i Danmark. KFUMs Idrætsforbund i Danmark. Kirkefondet. Kirketjenesten i Danmark. Menighedernes Daginstitutioner. Sammenslutningen af Indre Missions skoler. Unge Hjem Bevægelsen i Danmark.

REDAKTION

Henning Nørhøj (ansv.),
Eberhard Harbsmeier
og Mette Geil.

ABONNEMENT

Årsabonnement (4 numre)
kr. 100,-. Løssalg kr. 30,-
Giro 8 05 53 51.

HENVENDELSE

Adresseændringer bedes meddelt Avispostkontoret. Husk ved alle henvendelser at opgive abonnementsnummeret, som står opført sammen med adressen på bladets bagside.

Religionspædagogisk Center
Frederiksberg Allé 10 A
1820 Frederiksberg C
Tlf.: 31 24 92 50 (kl. 10-16)

Religionspædagogisk Centers formål er at være til rådighed for såvel hjem, kirke og skole, hvad angår dåbsoplæring og kristendomsundervisning.
- Udstillinger, kataloger og pædagogisk vejledning.
- Udlejning af film og bogkufferter.
- Salg af bøger og AV-materialer.

Sats og layout: Kim Pedersen

Tryk: Specialtrykkeriet Viborg

NYHED

Lisbeth Smedegaard Andersen

Ecce Homo

Kristusfremstillinger i kunsten

Lisbeth Smedegaard Andersen tager i *Ecce homo* læseren med på en vandring gennem den synlige kirke- og teologihistorie.

Det er den kunstneriske fremstilling af Kristus, der er fokuspunktet for fremstillingen, der i tid strækker sig fra oldkirkens bespottede Kristus i en romersk katakombes graffiti til det 20. århundredes geometriske og næsten ikoniske ansigter hos Alexej Jawlensky.

Ecce homo behandler Kristus-fremstillinger af bl.a. Michelangelo, Lucas Cranach, Goya, C.D. Friedrich, H. Daumier, Paul Gauguin og Emil Nolde.

Til bogen er der desuden udarbejdet en diasserie på 15 dias med et teksthæfte.

Bogen indeholder 88 illustrationer, heraf 8 farvetavler.

288 sider, ill. hft. pris 350,-

I boghandelen eller portofrit direkte fra forlaget:



Religionspædagogisk Center

Frederiksberg Allé 10 A, 1820 Frederiksberg C Tlf. 31 24 92 50

